

LA FEMOSA

ARTESA DE LLEIDA

INAUGURACIÓ DE LES PISCINES

AGOST-SETEMBRE 1990

Nº 117

PÒRTIC

Per cada dia que passa, és més evident que la nostra societat, en general, s'endinsa, sense vacil·lar gens, en aquesta bombolla tan buida d'escalfs humà, però alhora tan enlluernadora i farcida d'individualisme; de persones soles que no saben comunicar-se amb les altres si no és parlant del seu cotxe nou de trinca o de qualsevol cosa que hi faci referència. La nostra societat està perdent poc a poc (però cada vegada amb una acceleració creixent) tots els valors humans tradicionals de convivència, alhora coherents i a la vegada necessaris per a una salut ciutadana i per un respecte a la moral (moral en majúscula), a les coses i a la manera de ser dels altres. Fa l'efecte, que ara, per aquesta necessitat (imposada, segurament, pels imperatius d'una moda ben calculada) de viure la vida a un ritme desafortat per

la mera por de quedar-se antiquats o, dit d'una altra manera (ja que la moda també imposa el seu propi vocabulari), per la por de no estar al "lloro", la gent s'embranca en empreses ariscades de dubtable rendibilitat econòmica, però amb l'esperança de reeixir-hi, o s'enfonsa en negocis no gaire clars, però de rendibilitat segura, i tot això per a poder mantenir el ritme de vida o assolir-lo. Quan parlem del desencís de la democràcia perquè ens hem sentit estafats davant les nostres il·lusions, ho fem no perquè la democràcia no ens sigui atractiva, sinó perquè, amb la democràcia hem vist sorgir (potser d'un vell pòsit franquista, però més segur, d'unes consignes subtilment infiltrades entre nosaltres pel poderós diner) tota mena de paràsits, enfiladors i sense cap mena d'escrúpols, que no han vacil·lat ni

vacil·len, a eixafar i fer la traveta a qualsevol per poder sobreviure o sobresortir només ells; com una mena de cucuts que s'aprofiten dels nius d'altri i àdhuc admeten i fins i tot exigeixen, sense cap remordiment, a aquells ocells als quals han robat el niu, que els alimentin i els engreixin... El mal més greu de tot això, però, no és d'aquests aprofitats sinó de la munió de ciutadans que se n'adonen i no fan res per evitar-ho. Sembla que tothom estiguem d'acord a trobar normal que això passi i, fins i tot, estem més preparats psicològicament a imitar-los que a de-

nunciar-los públicament.

El mal de tot això que dèiem doncs, no és de la democràcia, perquè aquesta, en ser una cosa neutra, és només allò que volem que sigui els homes i dones d'aquests país i d'arreu del món. Si els homes i dones ens deixem emportar per l'estupidesa d'intentar ser més que els altres en qualsevol aspecte i lloc, i no ens adonem que amb això ens fem mesquins i ensems ens deshumanitzem i perdem el sentit de la solidaritat i del respecte als altres, difícilment entendrem que la democràcia només depèn de nosaltres.

LA FEMOSA

SEGONA ÈPOCA

DIPOSIT LEGAL L-264-1981

Nº 117 AGOST-SETEMBRE 1990

REVISTA D'OPINIÓ I D'INFORMACIÓ LOCAL

EDITA: AGRUPACIÓ CULTURAL "LA FEMOSA"

CASTELL, 23

ARTESA DE LLEIDA

ÍNDEX

Els articles i opinions que apareixen a les planes de La FEMOSA reflecteixen únicament l'opinió de llurs signants

1	PORTIC
4	LA COMISSIÓ INFORMA
5	NOTES I NOTICIES
7	LES PISCINES (un xiquet amb sabates noves) Per A. Costafreda
9	EQUIVOCOS DE L'IDIOM Per Pere Arnau
11	ESTIUEJANT Per Ramon Nonat
13	SOTA LES SALADES (el fil d'Ariadna) Per Felip Gallart i Fernàndez
17	CARTES A UN PSICÒLEG Per Catxepet
19	HUMOR (Pep l'Artesenc) Per R.V.M.
20	MANUEL DE PEDROLO Per Adolf Costafreda
23	COMPANYS (Homenatge Nacional) Per A.C.H. Lluís Companys
25	FOLKLORE ARTESENC Per A.C.

AMB EL SUPORT DE:

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Diputació de Lleida

LA COMISSIÓ

INFORMA

La Comissió de Festes informa a tots els seus socis i col.laboradors, de la programació del mes d'agost:

Dia 5, projecció de la pel.lícula "LOS CARADURAS", a 2/4 d'11 de la nit.

Dia 11, projecció de la pel.lícula "QUIEN ENGAÑO A ROGER RABBIT", a 2/4 d'11 de la nit.

Dia 14, projecció de la pel.lícula "LA ESPIA QUE ME AMO 007", a 2/4 d'11 de la nit.

Dia 18, projecció de la pel.lícula "PANORAMA PARA MATAR 007", a 2/4 d'11 de la nit.

Dia 25, projecció de la pel.lícula "BIGFOOT Y LOS HENDERSON", a 2/4 d'11 de la nit.

Aquesta programació estarà sotmesa a canvi, en cas d'imprevist o de força major.

Esperem que sigui del vostre agrat i us agraim la vostra col.laboració i participació.

La Comissió.

NOTES I NOTÍCIES

OBRES AL "CAU"

L'edifici situat a la Plaça Major amb el número 5, propietat, fins no fa gaires mesos de l'Ajuntament d'Artesa, és actualment del Bisbat de Lleida, el qual l'adquirí a canvi del terreny de l'Abadia (solar situat al costat de l'església).

L'esmentat edifici es troba actualment en fase d'arranjament. Ja anys enradera el "cau", fou destinat a habitatge dels mossens que van anar passant pel nostre poble, i darrerament fou emprat com a local social, on es formaren grups d'esplai i esbarjo, i en el qual es desti-

naren els baixos al Grup de Bombers Voluntaris de la nostra vila, per a emprar-los com a magatzem del material i lloc de reunió.

Sembla ser, que altre cop es vol recuperar aquest edifici com a seu dels capellans, i donat el seu mal estat s'ha vist necessari realitzar obres de reforma i acondicionament per a la seva utilització. En les esmentades obres, hi participen un grup de joves, pertanyents als grups de treball, que organitza cada estiu la Generalitat de Catalunya.

EL PONT DE LES FONTS

A finals del mes de juny passat, s'enfonsà el pont de la Femosa en el creuament de la mateixa amb la carrerada de Grealó, i pertan quedà tallat el seu pas, als molts artesencs que l'empraven per anar a treballar als seus camps, i ara es veuen obligats a passar pel pont de la Femosa que hi ha seguint el passeig del cementiri.

Actualment, ja està en via d'arranjament, però el passat dia 28 de juliol s'enfonsà un altre pont de la Femosa a l'altura de la Torre del Garrell, pont límit entre els termes de lleida i Artesa.

sembla ser, que els anys i sobretot l'excessiu pes que els creua, debiliten la seva resistència.

LA REVETLLA DE LA COMISIÓ

La Comisió de Festes d'Artesa de Lleida, organitzà un revetlla a la pista piliesportiva, el dissabte 14 de juliol, per a tots aquells socis que tenien ganes de ballar i escoltar música, la qual fou amenitzada pel Grup PUZZLE.

La festa s'inicià a les 12 del vespre i finalitzà a 3/4 d'una de la matinada, ja que la pluja va precipitar la cloenda, mal-

grat que era molta la gent que acudí amb ganes de ballar i passar un vespre fresc i agradable.

Com a compensació al mal temps d'aquell dissabte, es tornà a fer ball, però aquest cop en diumenge; el dia 22 de juliol, per raons de programa de l'orquestra. Altre cop demostrarem els artesencs que sabem gaudir i aprofitar la festa.

INAUGURACIÓ DE LES PISCINES

Les piscines municipals de la vila d'Artesa foren inaugurades el dia 7 de juliol a les vuit del vespre. Moltíssima gent acudí a la seva esperada inauguració i pogué contemplar que realment havia estat una bona obra executada.

S'esperava per a la inauguració de l'acte el Sr. Esteva, Cap del Departament de Governació de la Generalitat a Lleida, el qual no va acudir després de fer-nos esperar prop d'una hora, i així en Josep Drudis, alcalde d'Artesa, procedí a inaugurar-les, amb un discurs que

emocionà i enterní a molts, fent un ràpit record de la història de la nostra vila. A la cloenda de les seves paraules seguí l'obertura d'un ampolla de cava, el líquit de la qual es llençà íntegrament a la piscina.

A continuació tots els presents brindaren amb una copa de cava per la construcció i bon funcionament de les piscines d'Artesa, que han esdevingut, sens dubte, un lloc de concentració, reunió i esport per a molts artesencs.

LES PISCINES

(UN XIQUET AMB SABATES NOVES)

Ja tenim piscines!. Vet-aquí una exclamació de satisfacció col·lectiva. Era inevitable; més o menys tard s'havien d'aconseguir, i com si es tractés d'una necessitat prioritària l'Ajuntament ha hagut d'enfrontar el repte de la seva realització. Ja tenim piscines; ja podem descansar en pau.

Em fa l'efecte que tots plegats hem marxat de trilla i ens hem deixat emportar per un entusiasme tan desafortat que no ens ha deixat adonar d'algunes anomalies, importants, que tot això ha generat.

Sortosament no som el primer poble que tenim piscines i per això l'obertura i funcionament d'aquestes podia haver estat (per l'experiència dels altres) molt ben reglamentada. Sembla que això era tasca de l'Ajuntament, ja que la responsabilitat de tot el que allí pugui passar

o tot el que aquell recinte generi, és responsabilitat i competència exclusiva del Consistori. Però vet-aquí que els homes que manen a Casa de la Vila (en això de les piscines) semblen uns xiquets amb sabates noves, que estan més pendents de mirar-se els peus que de saber per on caminen; vull dir (i no penseu una altra cosa) que amb la inauguració del recinte de l'aigua, han quedat tan descansats i "frescos" que els ha passat per alt que en aquell recinte, no només li calia una reglamentació estricta sinó també els recursos necessaris per a fer-la complir. I m'explico:

Potser tot plegat s'ha fet d'una manera precipitada, però de totes maneres, només consultant els pobles de l'entorn on ja fa anys que en tenen, hom s'hauria pogut assabentar de com allí

funcionen, de les normes que hi regeixen, dels inconvenients amb que s'han trobat i de quina manera els han solventat. L'experiència dels altres hauria pogut evitar, i s'evitaria encara (si és que hi havia voluntat), alguns abusos de gent que es creuen amb més drets que els altres. Aquí d'entrada, s'han obert les piscines sense cap normativa i sense la més mínima voluntat (al meu punt de vista) de controlar els excessos dels exaltats:

Que a un el llencin vestit dins l'aigua?, doncs molt bé. Que es banyin sense dutxar-se?, doncs menys feina. Que algú vol banyar-se de pèl a pèl?, doncs que ho faci, no passa res. Que hi ha gent que els entra ganas de banyar-se a la una de la matinada?, doncs la piscina és tota per a ells. Que es faci

cinema les nits del dissabte dins el recinte (amb entrada lliure per petits i grans) sense que ningú vigili les piscines i sense que aquestes estiguin delimitades per alguna tanca que separi visiblement el que és zona d'aigua i de gespa del que és zona de bar i esbarjo?, Que el bar, i per les mateixes causes de delimitació d'espais estigui obert fins a altes hores de la matinada?, Són preguntes que no es poden contestar arronsant-se d'espatlles. Cal una reglamentació precisa i ben feta.

A Artesa, que jo considerava un poble adult, resulta que també es fan les coses a la babalà, com un xiquet més preocupat per les sabates noves que per la protecció i salut dels seus peus.

A. Costafreda

EQUÍVOCS DE L'IDIOMA

Moltes vegades fa l'efecte, si ho analitzem bé, que la gent, parlant català no ens hauríem d'entendre, i això perquè moltes vegades no diem exactament allò que volem dir, però sorprenentment, els altres, ho entenen perfectament. L'idioma té aquestes coses tan estranyes que, per costum, tothom admet i les dona per vàlides.

No sabríem dir perquè, quan una persona diu: "Això és bufar i fer ampolles" nosaltres entenem que és una cosa fàcil, que està "xupada" baixa, però que, per mica que hi pensem, ens adonarem que fer ampolles no és, ni de bon tros, tan fàcil: més aviat sembla ben complicat.

Quan davant d'una pregunta nostra com aquesta: "Què hi havia gaire gent al teatre?", l'altre ens respon: "No n'hi havia massa", nosaltres entenem a l'acte que no n'hi havia gaire

o molt poca, però si anéssim a analitzar la resposta tal i com ha estat dita, hauríem hagut d'entendre que no n'hi havia amb excés, però que n'hi havia força perquè si la resposta hagués estat: "N'hi havia massa", hauríem entès que en sobrava, però en dir-nos: "No n'hi havia massa", hauria de voler dir que no en sobrava, però que n'hi havia prou.

És freqüent de dir, o sentir dir, quan es va en colla: "Anem a fer una cervesa?" i la resposta pot ser que sí o que no o potser que sigui "no, jo faré una altra cosa". Al nostre entendre, això d'anar a "fer" una cervesa o una altra cosa és una incongruència perquè el que realment es vol dir no és "anar a fer una cervesa" (que ja les venen fetes) sinó, precisament, anar-se-la a beure que, mirem-ho per on ho mirem, és ben bé una

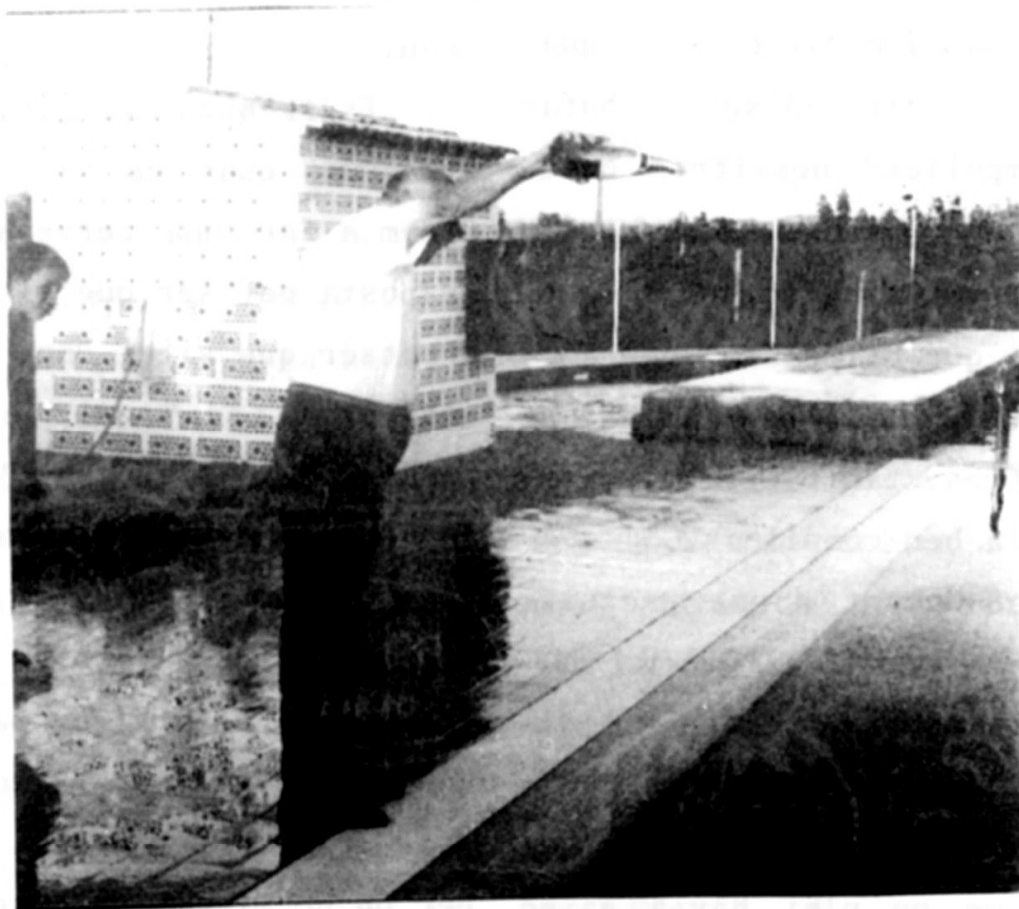
altra cosa.

No sabem si vosaltres us ha passat (suposem que sí) que en anar a casa d'un parent o amic el qual té la intenció de ser atent i amable, us preguntin: "Què us bé de gust de pendre?". A vegades, davant d'aquesta pregunta hom ha estat temptat de respondre: "Mira, pendrem aquesta gerra de porcellana xinesa que és una meravella", però no, responem simplement: "Un got

d'aigua, si us plau", perquè és clar, d'això es tracta la pregunta, de menjar o beure alguna cosa.

I no volem allargar-nos més perquè ens pensem que amb aquest ja ha quedat suficientment demostrat el que volíem dir amb el títol d'aquest article: Equívocs de l'idioma, i a més a més ja hem donat les pistes suficients perquè cadascú, si vol, en pugui cercar més.

Pere Arnau

ESTIUJANT

Pel que podríem dir, en tot el sentit, prescripció facultativa, ja fa molt temps que conec el fenòmen primer i principal de la societat consumista de la segona meitat del segle vint a l'estiu, és a dir, les vacances.

Vaig ésser dels privilegiats en conèixer aquesta espècie de gran evasió que suposa el passar uns dies vora mar, fa més de vint-i-cinc anys, quan erem pocs, però no necessàriament bons, els que coneixíem altres terres i altres gent, amb el rerafons de la remor del mar, i el suau color blau, que com a decorat de fons, es confon a la llunyania de l'horitzó amb el cel.

Sigui perquè m'allibera d'una part del meu pes, que pel sol fet de ser meu és el que més em pesa, sigui per que no sé d'on vaig treure la teoria que la vida venia en els seus primers estadis del mar, i me la vaig empassar tot i que per alguns pot

ser salada i amarga com l'aigua de la mar, o per que no em canso de mirar-lo. El cert, és que m'hi trobo bé al mar.

Quan no brama és com un gran ésser amancit, dolç, que m'acull i em refreda quan la terra bull d'escalfor. Com a persona que sóc del pla, el mar em sembla molt a l'abast, no cal ni aixecar els ulls per dominar tota la seva grandària, la força dels nostres peus és suficient per endinsar-nos en ell, i fruit de la vida mitjançant la nostra pell, sentir l'aigua amb les corrents de diferent temperatura i cercar petits grans tresors de formes estranyes per als residents de terra endins. Per mi, la sola visió del mar i el seu brunzit em relaxa tot el que sento, el que m'angoixa i m'ofega. De sobte esdevé petit, plaer i sumergible davant la seva grandària.

Per contra, la meva experiència

amb la muntanya, és molt més curta de temps i més recent a la memòria. De fet pràcticament és qüestió de mesos. Fins fa poc d'un any no havia passat un sol dia voltat de muntanyes, sempre el meu contacte amb ella havia estat de passada, sovint en cotxe vers adreces més llunyanes, sense tenir-hi ni un mínim de contacte. Però en dormir-hi un dia i trobant-hi alguns racons als quals ens havien portat els cicerons del lloc, la realitat que es va presentar als nostres ulls és radicalment diferent respecte al que pot ser uns dies vora el mar. Si la natura sembla d'entrada està al teu nivell al mar i amb la vista pots tenir una idea de la seva totalitat, a la muntanya la natura t'envolta, la xafes amb els peus, i per totes bandes els teus ulls no veuen més que vida, assolint mil formes de les quals l'única certesa que pots tenir és que no la coneixeras mai del tot. Vas veien mil racons meravellosos, i alhora vas assolint la convicció que te'n deixes molts més per a conèixer.

La gent del pla, si volem tenir un cert orgull de la nostra terra, hem de recórrer a les obres dels homes, edificis, creacions artístiques, etc. per contra un bon amic de la muntanya sempre et pot dur en poca estona a llacs, fonts, i serralades que et sorprenen, ni que sols sigui pels colors del verd. A la muntanya la vida, està per sobre teu i sovint a un nivell que no és a l'abast de la força dels humans, davant la muntanya ens cal reconèixer la nostra menudesa, i cercar un racó on sentir-t'hi aixoplugat quan la tempesta lliura el seu present a la vida, fa riure els rierols, i cantar els barrancs.

Ja sé que per alguns lectors pot resultar irònic parlar de vacances quan més atrafegats estan treballant, però sigui per que la vida està feta de nits i dies d'afanys i de premis, de plenituds i de buidors, sigui al mar sigui a la muntanya, cal recomanant-nos a tots plegats un esforç per anar, uns dies de Vacances.

Ramon Nonat

SOTA LES SALADES

EL FIL D'ARIADNA

É també intenció d'aquest que signa, amb aquestes pàgines de SOTA LES SALADES, definir una mena de composició hagiogràfica que inclogui aquells motius de culte i els quals d'alguna manera tinguin i hagin tingut importància dins la nostra vida de poble.

El culte defineix també la manera de ser d'una comunitat. La configuració del conjunt d'imatges i cosmos venerats per un poble no és casual: és fruit d'una llarga evolució i de tot un seguit de circumstàncies històriques particulars. Així cada poble té tota una corrua de sants i patrons que li són propis i que a la vegada el diferencien dels altres. Cada poble té una tradició comuna a tots els seus habitants, la qual cosa els imprimeix un segell propi -ni millor ni pitjor- que els fa reconèixer-se

com a integrants d'una mateixa comunitat i reforça els sentiments de continuïtat social, així com els llaços que uneixen l'individu amb el seu entorn immediat.

Els integrants d'un mateix poble participen d'un conjunt de ritus, actes, cerimònies i creences, els quals tenien, segons E.R. Wolf (1), una doble missió protectora i expressiva, que els ajudarà en les inevitables crisis de la vida: fracassos, malalties i morts; alleugerarà l'ansietat existencial i lligarà l'experiència íntima amb la general.

Aquest esquema, fruit d'una evolució pensada que arrenca del neolític, sembla trencar-se d'una manera visceral a mitjans d'aquest segle. Als nostres pobles ha esdevingut, però, més endavant. El medi rural té una configuració molt conservadora

Josep Pla (2), amb la seva ironia subtil, ens ho aclareix magistralment: "Els pagesos són conservadors perquè les garrotades que reben de la meteorologia còsmica i de la meteorologia comercial eliminen de la seva manera de ser tota velleïtat aventurera". El pagès vivia aferrat, dins del més remot, als seus propis convencionalismes, al càlcul exacte del rendiment de cada acció: com les guineus ha hagut de dormir amb son lleuger per sobreviure entre l'extrema hostilitat d'un medi esquerp. El pagès és ponderat, prudent i malfia dels canvis, de les volicions de progrés, de les revolucions sobtades: sap que difícilment les coses esdevenen d'acord als seus interessos. És un desconfiat militant.

Hi ha hagut, tradicionalment, un divorci profund entre pagesia i transformació històrica. El pagès ha viscut en contínua diacronia amb la seva època. En estat continu de fossilització ha esdevingut un pur arcaisme, una reminiscència del passat; víctima de les oscil·lacions de la història que sempre l'han

deixat al marge. Escarnit pels apòstols del progrés -apòstols n'hi ha per donar i per a vendre- titllat de plaga que cal combatre l'han comparat amb un llast que cal abocar al buit per tal que la nau social s'aixequi, s'enlairi amunt dels aires del desenvolupament. Després el pobret, ha hagut de rebre les conseqüències de la més absoluta degradació que el canvi suposa: en benefici d'uns pocs, és clar!.

Així quan es realitza el pas de les divinitats locals al Déu únic del cristianisme, la força de fricció que s'oposà més al canvi de mentalitat fou anomenada paganisme. Entre els pagans -els pagesos- fou on més dificultats hi hagué per desartellar les antigues creences. Quanta sang per imposar una idea! Quanta fetor mòrbida de carn a la brasa "purificadora"! Quant fanatisme desfermat per predicadors i inquisidors caigué sobre aquells pagans deixats de la mà de Déu.

Molts anys després ensopegaren amb la Revolució Industrial. Els nostres cabalers farciren amb mà d'obra barata i eficient

la indústria recent nascuda. Jornades interminables de treball alienant -pobre Marx-, explotació, plus-vàlua, amuntegament, barraquisme, lluita de classe. La ciutat parasitava els nostres pobles i una nova classe social -la burgesia-, nascuda als burgs, s'engreixava de poder i d'orgull. A la rurlia, però, pocs canvis polítics hi hagué. Un cop més els pagesos van veure passar la modernitat al seu costat amb una rialla indiferent, distant i burleta. Això sí, ajupits sobre els terrossos.

I per fi la nostra època. Aquesta que els filòsofs han anomenat postmodernitat i que suposa el pas cap a una societat cada cop més competitiva, definida pel consumisme i l'esforç per aparentar, on l'afany de lucre és moneda de canvi. Aquesta època dominada pel sector terciari, i per la informàtica, la robòtica i el flux continu d'informació i publicitat, tampoc no ha estat poc galdosa per als pagesos (com es pot comprovar, fet i fet, cap època ha estat per a ells fàcil i reixida).

Novament els apòstols del canvi -avui disfressats d'economistes- avaluen la situació i en nom del progrés impasable parlen de la necessitat de renovar el sector primari, de fer-lo més competitiu, de rentabilitzar el camp mitjançant la tecnificació i la reducció fins un 3% del nombre de camperols sobre la població activa. Cal, amb tot, concentrar les propietats a mans d'un nou latifundisme empresarial divers.

El petit propietari queda deixat de la mà de Déu, com els pagans d'antany, sense, pràcticament, armes per a combatre la nova guerra econòmica. Campi qui pugui! Mentre tota la nostra cultura ha entrat en un procés espiral d'agonia i abandonó.

Al pagés s'ha trencat l'esquema que unia l'individu amb el seu poble. S'ha produït la substitució del referent cultural proper, natural i genuí que generava la pròpia comunitat local per un altre de distant, artificial i aliè que produeix l'actual cultura de masses, amb la conseqüent homogeneïtzació del nou tècnic agrícola. Avui,

a tall d'exemple, a un marrec artesenc li és molt més proper i identificable qualsevol heroi cinematogràfic i televisiu, qualsevol Rambo, que no pas e patró del nostre poble: Sant Miquel Arcàngel.

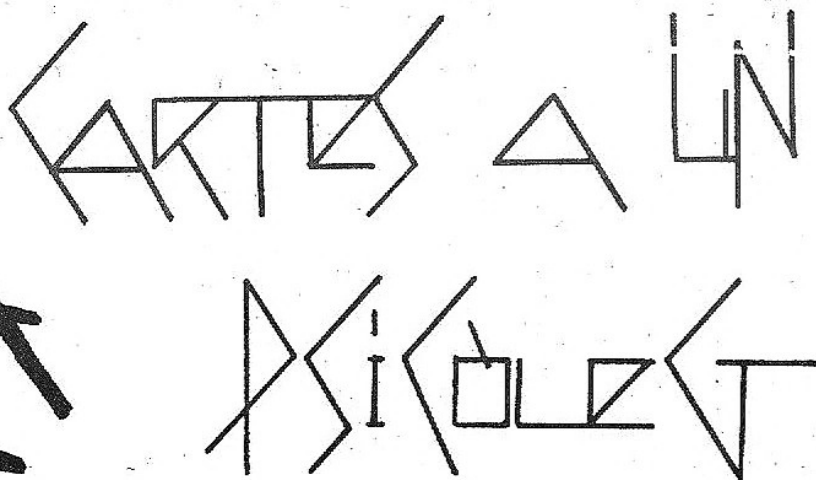
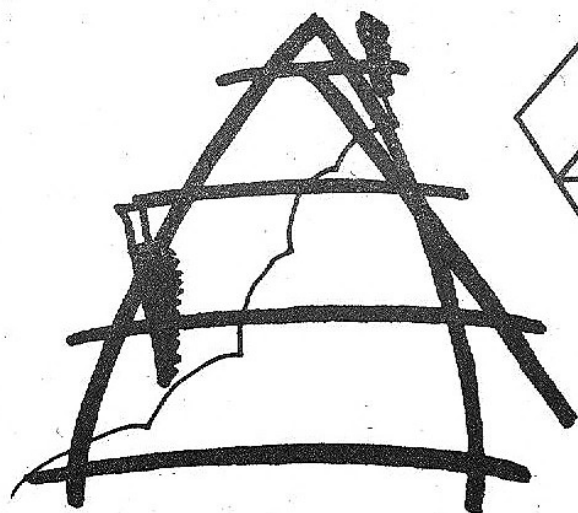
Nosaltres, però, malgrat tot, parlarem de l'Arcàngel, en un (1) Wolf, E. R., Los campesinos Editorial Labor S.A., Barcelona 1982, 3a. edició, 1a. reimpressió, pag. 128-129.

(2) PLA, J., El pagès i el seu món, Edicions Destino, Barcelona 1980, 2a, edició, pag. 117. intent, si més no, de cercar el fil de la nostra pròpia identitat i poder així, a còpia de seguir-lo, sortir del laberint de la despersonalització per retrobar-nos, en algun lloc, a nosaltres mateixos. Però això no serà fins el proper número.

Felip Gallart i Fernàndez.

humor

Senyor metge:

Gràcies per entendre les meves dificultats d'expressió; ja ho veu, jo amb cartes no me n'acabo de sortir.

Potser aniria molt millor que anés a la seva consulta, em faria goig d'ajure'm en un llit de cuir negre i anar enrotllant-me; però no puc, a l'estiu la feina es multiplica, després vindran les pomes, etc. En fi, continuaré doncs amb la meva lletra. Em demana ara per les relacions amb l'altre sexe. Bé, però primer de tot, com enteneu això de les relacions: el parlar, les amistats, les relacions més íntimes? o potser parlem de les relacions laborals...

Es igual, en parlaré d'una manera general.

Crec que el meu cas, i com jo

ara sí que som molts, han estat relacions només per obtenir-ne profit, per necessitat. No ha sorgit en cap moment, de mi, una línia fluïda de conversa amb una noia sense que el caparró no maquinés quelcom. Les xiquetes sempre han estat a l'altre costat; aquesta és la frase definitòria: a l'escola en altres taules, a missa en altres bancs, al cinema a l'altra fila de butaques... i com fàcilment comprendrà, no ha pogut sorgir mai una relació espontània, sempre s'han de fer passos. I aquests passos cal mesurar-los, llavors es pensa, i es maquina, ho entén?

Aquest haver de pensar ho aixafa tot, et pares i et preguntes: cal fer aquests passos? és una necessitat social o purament biològica? no valdria més

anar a jugar o a beure tranquil?

I aquí fatalment també s'endevina una altra història: i per què no els fan o han fet elles els passos? En arribar a aquesta qüestió em desmoralitzo molt; llavors m'enlairo pensant en la injustícia del món. Quan estic més fotut, també m'adono, per acabar-me d'ensorrar, que si elles no venen a mi, potser no és només per qüestions de càrrega educacional sinó que, ... no els agrado prou. Llavors, torno a pensar en la injustícia del món: per què n'hi han de "guapos" i n'hi ha de lletjos, eh?

Ho sento, en arribar aquí em neguitejo massa, ja hi tornaré després.

Bé ara, que estic una mica més tranquil, puc continuar.

Ja ha vist més o menys com van les meves intencions amb l'altres sexe. Cregui, que jo he intentat posar-hi remei: faig el pallasso, em poso filosòfic, però res. Fins i tot, traïcionant-me ja he optat per només dirigir-me a les lletges, per allò de tenir al menys alguna cosa en comú, o potser per tenir menys competència, però ja ho veu...

El dubte que ara, als meus 25 anys, m'aterroritza és, em convertiré en un solteró, en un concho?

Si em dona una mica d'ajuda, tot això, crec que en podré fer una enciclopèdia. Ja continuaré.

Catxepet.

EN EL PREGÓ DE FESTA...

EN PEP L'ARTESENC

ESTEM DE FESTA
MAJOR

HOLA NOIS ...

MANUEL DE PEDROLO

La notícia de la seva mort la vaig sentir per l'avanç del teletext de la nit del 26 de juny. Pedrolo era mort. Poques vegades la mort d'una persona m'ha impresionat tant. Manuel de Pedrolo era, per a mi, com un mite; una figura gegantina a la qual admirava tant per la seva obra escrita (més de 100 títols) com per la seva trajectòria personal. Penso que pocs autors hauran aportat tant a la llengua catalana com ell i, potser cap com ell amb la voluntat expressa de servei; va escriure més per aquesta necessitat de salvar la llengua que amb la voluntat de fer-se un nom dins la literatura. Pedrolo va escriure sobre tots els temes i en tots els estils i mai no va fer concessions gratuïtes que poguessin afavorir la seva popularitat.

Arrant de la publicació de la

seva novel·la Un amor fora ciutat (datada al 1959 però publicada el 1970) el protagonista de la qual és homosexual (tema delicadíssim aleshores), el prestigiós crític literari Joan Triadú deia a la revista "Serra d'Or": "Manuel de Pedrolo, ell tot sol, és capaç d'enderrocar, un a un, tots els tabús de la literatura catalana". Aquesta novel·la va ser segregada per la censura franquista i el seu autor acusat de DELITO DE ESCANDALO PUBLICO. "La Audiencia Provincial de Barcelona" en data 18 de març del 1972 fallava d'aquesta manera (el text d'aquest judici és afegit, com una mena d'epíleg a la segona edició del llibre):

"FALLAMOS: Que debemos absolver y absolvemos al procesado Manuel de Pedrolo Molina del delito que le imputa el Ministerio Fiscal...y, una vez firme

esta sentència queda sin efecte el secuestro judicial de la obra Un amor fora ciutat..."

Recordo perfectament que la primera novel·la seva que vaig llegir fou Estrictament Personal, era era l'any 1955 i em va costar 30 ptes. La segona fou Domicili Provisional (1956 i que en ser un llibre de paper més bast, el seu preu era de 15 ptes). D'aleshores ençà el vaig anar seguint fidelment, ja que sempre ha esta l'autor que més m'ha agradat. No puc recordar, ara, les novel·les seves que he llegit, encara que si les que m'han agradat més, com Totes bèsties de Càrrega, Balanç fins a la matinada, Espais de fecunditat irregulars, Acte de violència, entre altres, i no forçosament per aquest ordre.

Recordo amb satisfacció una conversa que vam mantenir amb ell l'any 1976, conjuntament amb en Josep Ramon Gallart i Enric Domènech (aquesta entrevista ens la va preparar el Josep del Marquet). El vam anar a veure per a demanar-li que

vingués a Artesa a fer una conferència (llavors que l'Agrupació Cultural "La Femosa" era a cal Tomàs). Ens va dir que no, perquè ja feia molt de temps que no es comprometia amb ningú, per què si anava a un lloc ja no tindria excusa per no anar a un altre. Vam parlar, és clar, de la seva obra, de la llengua i cultura catalanes del nostre país. Era amable i senzill de tracte...

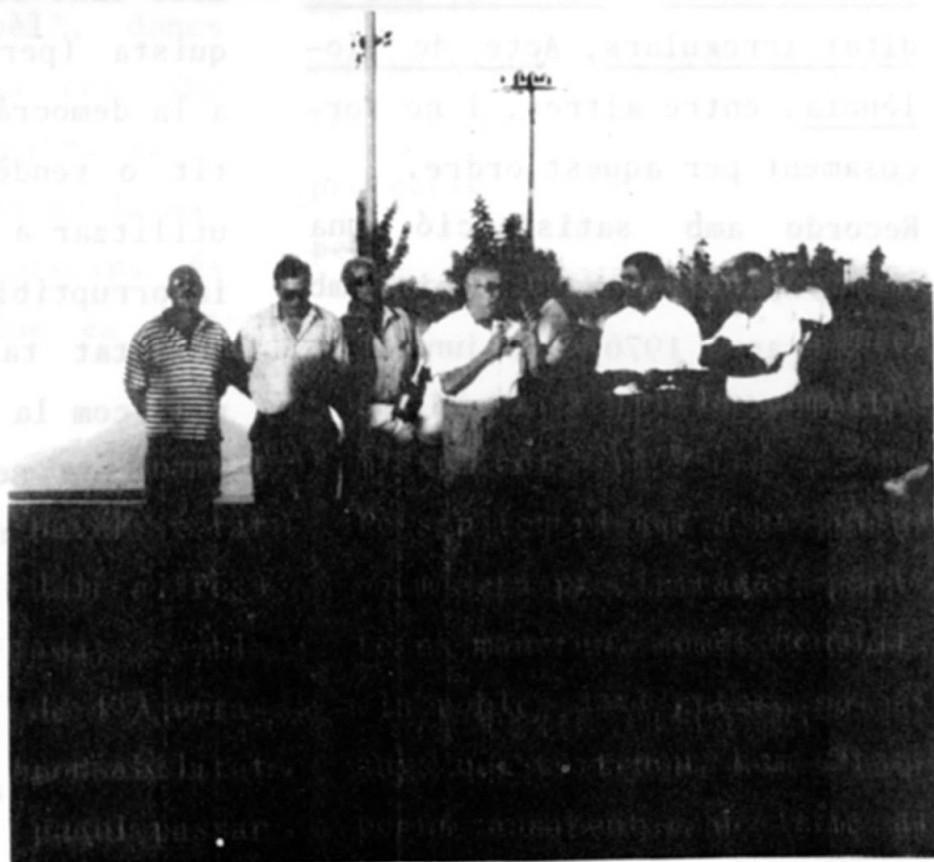
Una de les virtuts d'en Pedroló era el seu patriotisme; la seva capacitat de mantenir-se intransigent i incorruptible. Aquesta mateixa posició d'intransigència l'havia fet incòmode tant dins del règim franquista (per raons òbvies) com a la democràcia, ja que cap partit o tendència l'havia pogut utilitzar a favor seu. Aquesta incorruptibilitat seva, en una societat tan mancada d'escrúpols com la nostra, a la força havia de resultar incòmoda i per això, en el possible, silenciada. Ja se sap, quan un és mort ja no és perillós i per

Continua a la pàgina següent

això ara, al meu entendre, serà quan la figura de Manuel de Pedrolo començarà a ser coneguda com es mereix i a ser valorada

com li corresponent. Des d'aquí, jo només puc dir: Gràcies Pedrolo per tot el que has fet.

A. Costafreda

JA TENIM PISCINES

COMPANYNS

HOMENATGE NACIONAL

El dia 15 d'octubre de 1990 s'escaurà el cinquantè aniversari de l'afusellament de Lluís Companys i Jover, President de la Generalitat de Catalunya, després d'un ignominiós Consell de guerra. Tot el poble català, en la persona de qui més el representava i l'havia de servir, era condemnat a mort pel fet d'existir i de voler perseverar.

Han passar cinquanta anys, el poble català ha renascut, ha continuat el procés de recuperació de la pròpia dignitat en el món, però aquesta represa no seria mai completa si perdés la memòria històrica. Per això, fer memòria explícita del President Lluís Companys, d'allò que ell va simbolitzar i defensar, sobretot al moment de lliurar la seva vida per Catalunya, en un aniversari significatiu no sols és una gran

avinentesa per a honorar la seva figura sinó també per a acomplir un deure cívic que ens honora.

La commemoració d'un esdeveniment que sublimà la persona del President Lluís Companys hauria d'aplegar en un mateix homenatge tots els catalans i amics de Catalunya, per damunt de les valoracions que es puguin donar sobre ell com a home públic i de les nostres diferències i plurals opcions polítiques. Fent-nos ressò del missatge del President Lluís Companys, que fou sentit per tants demòcrates arreu del món i els inspirà a expressar la seva repulsa als qui en matarlo proposaven matar la identitat nacional del nostre poble, volem afirmar que el nostre homenatge no haurà de ser per a remoure rancors ni sembrar odís; serà per assenyalar l'e-

xemple d'un home que morí pels drets inalienables del seu poble i que, amb la seva mort i perdó, apel.lava totes les consciències a no repetir mai més el crim del qual fou víctima.

En el record del President de Catalunya Lluís Companys, assumirem també els noms dels compatriotes, coneguts o anònims, que van lliurar la vida en defensa de les nostres llibertats nacionals i de la democràcia, car l'homenatge al President màrtir estaria mancat de contingut si no s'emmarqués en el sacrifici de tants catalans que donaren a la seva persona i a la seva mort la plena dimensió col.lectiva històrica.

Els qui signem aquest Manifest convidem, doncs, tots els catalans i amics de Catalunya sense excepció a adherir-se al merescut homenatge. Com

més nombroses siguin les adhesions més gran serà l'abast popular i nacional que l'homenatge hauria de tenir i podrem comptar amb la seguretat de participació en la realització d'exposicions itinerants, emissions de televisió i ràdio, conferències, concerts, publicacions i altres activitats destinades a recordar que fou el President Lluís Companys i per què l'executaren. Desitjaríem que els diversos actes culminessin en una gran diada, el 15 d'octubre de 1990, amb els ulls de tots els catalans fits a Montjuïc, on reposen les despulles del President de Catalunya Lluís Companys i Jover, i en què proclaméssim de nou, unànimement, davant del món que som un poble decidit a viure en la Llibertat per a la qual aquell va saber morir amb tanta dignitat farà mig segle.

Associació Cívica d'Homenatge
Nacional al President
Lluís Companys

FOLKLORE

ARTESENC

Festes i tradicions a través de l'any (16)

PASTAR A CASA:

Abans (això fins els anys quaranta) gairebé tothom pastava a casa el pa del consum familiar. Portaven el blat a moldre al molí i guardaven la farina tal com sortia de la mola, amb el segó i altres impureses, per això quan s'havia de pastar, el dia anterior es passava la farina; amb l'ajut del "sedàs" i les "escaletes" (fent córrer el sedàs, amunt i avall, per sobre les escaletes) es separava de la farina totes les impureses. La farina ja passada pel sedàs es posava al pastador. De primer només se'n pastava una mica barejada amb el "ren", i quan ja pujava s'hi afegia tota la que es volia pastar aquell dia. Es deixava reposar tot esperant que la pasta es fes bona. Després es baixava al forn.

Encara que hi havia forns particulars, hom anava a coure el pa al forn del poble on, prèviament s'havia demanat tanda i s'hi havia portat dos o tres feixos de llenya per escalfar-lo. Un cop al forn (antigament, fleca), es feia pa petit que el flequer enforjava i el treia un cop cuit, posant-lo en una grossa panera de vímet i canya a la qual la gent en deia "panistra d'anar al forn".

La canalla, quan a llur casa pastaven, anaven a la fleca a cercar un pa tou, el qual, com que encara cremava, l'encarrassaven amb un bastó i se'l menjaven a pessics. Si el pa estava ben fet (tant amb el ren com en coure'l) treia un bony pel costat; era el "ranyó" segons el qual la gent entenia que el pa havia sortit bo.

DIA 30 (Sant Andreu):

Abans, que es llaurava amb animals, per aquestes dates ja no era aconsellable de llaurar, perquè era un temps propici a les gelades, les quals atarrossaven la terra humida dificultant la seva separació. Per això el refranyer diu:

Per Sant Andreu
plega la reu.

i alguns hi afegien:

I el que voldrà llaurar,
la reu trencarà.

DESEMBRE:

El desembre, l'últim mes de l'any, té fama de fred, com ho podem comprobar en el que diuen algunes nades: "El desembre congelat...", "En temps de gel...", "... n'està mig mort de fred, pobret pobret...". I és que tot, ara, es fa de cara a Nadal.

DIA 4 (Santa Barbara):

A Santa Barbara hom li atribueix la gràcia de protegir contra les tempestes. Per això els artesencs, quan feia un llampec acompanyat d'un tro molt fort, tot i senyant-se, resaven aquesta oració:

Sant lluc, Sant Marc, Santa Creu,
Santa Barbara, valga 'm Déu.

o bé aquesta altra:

Sant lluc, Sant Marc, Sant Immortal,
lliureu-nos Senyor de tot mal.

Si la tempesta era forta i persistent, la gent (familiars o veïns) es reunien en una cambra fosca o un celler i tots plegats resaven el "Trisagi", que començava d'aquesta manera:

Sant, Sant, Sant.
Senyor Déu dels exèrcits,
plens estant els cels i la terra
de la vostra glòria.
Glòria al Pare, glòria al Fill,

glòria a l'Esperit Sant.

Després d'això es resava aquesta oració:

Santa Barbara va pel camp
a buscar l'Esperit Sant.
L'Esperit Sant no pot venir.
Tres núvols veu venir;
un de foc, un de llamp
i un de pedra repicant.

Per aquest costum d'invocar a Sant Barbara el dia de tronada, hom acostuma a dir:

Només es recorda de Santa Barbara
quan trona.

DIA 8 (La Puríssima Concepció):

Era una festa força tradicional a Artesa. Preciament en aquest dia (seguint la tradició) es començava a fer el Pessebre.

DIA 13 (Santa Llúcia):

Sant Llúcia era una de les santes més invocades pels artesencs, sobretot per les dones cosidores, ja que Sant Llúcia se la considera protectora de la vista:

Que Santa Llúcia ens conservo la vista

O bé:

"Que Santa Llúcia et guardó la vista"

Quan algú tenia una brossa a l'ull, s'invocava Santa Llúcia, i tot agafant-se la perpella (estirant-se-la) de l'ull on hi havia la brossa, i al mateix temps fent rodolar l'ull, es resava aquesta oració:

Una brossa en tinc a l'ull,
si és de terra no la vui,
si és del Cel, sí que la vui.
Santa llúcia me la traurà
amb un mocador a cada mà.
(o ella que té bona mà).

El refranyer popular, sempre de tradició oral, té una

persistència, dins la memòria popular, que a vegades sorprèn. Per exemple:

Al segle XVI, la festa de Santa Llúcia se celebrava el dia 23 de desembre, i per això la dita popular, que encara es conserva fa una referència clara a que el dia es comença a allargar. Malgrat que el canvi de data ja fa quatre-cents anys que es va produir, avui la gent encara diu:

Per Sant Llúcia
un pas de puça.

Ara, però, després de la fixació, al calendari, que la festa de Santa Llúcia és el dia 13 de desembre, la dita popular diu:

Santa Llúcia la Bisval,
tretze dies abans de Nadal.

oooooooooooooooooooo

Quan vam començar a parlar del Folklore Artesenc dins l'apartat de "festes i tradicions a través de l'any", vam fer-ho triant, expresament, la data del 21 de desembre, festa de Sant Tomàs (solstisi d'hivern) data que, segons Joan Amades, és on comença realment l'any. És per això que, a l'arribar a Santa Llúcia, donem per clos aquest cicle. Ens falta, però, parlar d'aquelles coses que no s'esdevenen en una data fixa, sinó que es van produïnt dins tot l'any, con són les bodes, bateigs i enterraments. D'això, si s'escau, en parlarem properament.

A.C.

